

drugi povesti »Što je krivo« pa riše uradnika, kateremu je vršenje službe neusmiljena brezobzirnost.

9. Tresić Pavičić dr. A. Simeon Veliki. Tragedija u pet činova. 154 str. — Tragedija je napisana v stihih. Dejanje se dogaja v Bolgarski, pred ozidjem carigrajskim in v Hrvaški od l. 924. do l. 927. Na koncu so pridane osnovne ideje in povestna snov te tragedije. Tragedija prikazuje velikega cara bolgarskega Simeona, ki je na žalost padel v boju s Hrvati, a da jih je premagal, bi bil postal Karel Veliki južnega Slovanstva.

10. Miler Ferdo. Tri vesele igre. 156 str. — Igram je naslov: »Stričeva oporoka«, »Prva kiša«, »Začarani ormar«. — Nekatero igr tega pisatelja so se predstavljale na zagrebškem odru ter so našle prijaznega sprejema.

Kot založni knjigi je izdala Matica ter ju morejo dobiti nje člani za znižano ceno 1 gld., oziroma 40 kr. — dva prevoda:

11. Cezar. Galski i gradjanski rat. Preveo, uvod i bilješke napisao Kol. Rac. XXXVI. + 346 str. in

12. Platon i Xenophon: Symposion. Preveo, uvod i bilješke napisao Fr. Petračić. VIII + 148 str.

Druga knjiga Hrvatskih narodnih pjesama. Dio prvi. »Junačke pjesme« (za članove je cena 1 gld. 50 kr.), uredio dr. Stjepan Bosanac, še ni dotiskana in se okolo 1. aprila razpošlje naročnikom.

Uprava »Matice hrvatske« prosi lanske članove Matičine, katerih se znaten broj letos še ni prijavil in svojih doneskov plačal, da to blagovole vsaj do konca meseca marcija storiti. Ako pomislimo, da pripadajo člani Matice takemu sloju narodovemu, da lahko utrpe brez posebne žrtve letni donesek treh goldinarjev, in da dobe zato izbornih poučnih in zabavnih knjig 160 tiskanih pol, tako da pride na en krajcar prinosnine 11 tiskanih strani, tedaj se sme Matica po pravici nadejati, da se vsi lanski člani požurijo ter vplačajo svoje doneske, in da se oglase tudi novi člani, ki se še vedno sprejemajo za leto 1897., dokler je knjig na razpolago. Slovenske čitatelje pa vnovič pozivljemo, da se za ta mali denar okoristijo z ugodno priliko ter si pridobijo zabave in pouka in se obnem izvežbajo v prelepem, našem tako sorodnem jeziku hrvaškem, katerega bi moral vsaki izobraženi Slovenec ne samo čitati nego tudi govoriti.

P.

Slovensko gledališče. Edina novost, ki smo jo videli meseca januarja na našem odru, je Brachvoglova žaloigra »Narcis«.

»Narcis« je bil spisan leta 1856. Dočim Brachvogel s prejšnjimi dramatičnimi poskusi ni imel sreče, si je pridobil s tem proizvodom hkrati svetovno slavo.

Dejanje te igre nima zgodovinske podlage, ves proizvod je zgrajen na neistinitih premisah. Res je sicer, da je Jeanne Antoinette Poisson, poznejša markiza de Pompadour, mogočna favoritinja Ludovika XV., imela moža, a razmerje med njim in njo je bilo docela drugo, nego nam je slika Brachvogel v »Narcisu«. Najmanj pa je res, da je on, obupan in na pol blazen, vedno in vedno iskal svojo izgubljeno ženo; saj je on prav dobro vedel, kje je njegova žena in kaj je. Res je temveč, da so ga bili od začetka odstranili iz Pariza, pa da se je tja kmalu spet vrnil ter prevzel posel, pri katerem ga ni mogla doleteti usoda Brachvoglovega Narcisa.

Sicer pa je glavni junak Brachvoglove igre že sam na sebi tak, da si je težko misliti, da bi bil kdaj v resnici živel. Vsaj dandanes takih junakov — na pol filozofov, na pol blaznikov — prav nič ne poznamo.

Dasi je imel »Narcis« navzlic temu tako velikanski uspeh, in da ta igra tudi danes še ni izginila iz repertoarja, je zlasti temu pripisavati, ker se ne zgoda, ki je zadela Narcisa, v življenju često ponavlja, in baš v ti nezgodi tiči pravi tragiški moment. — Igra pa je tudi zato efektna, ker je pisatelj posamezne situacije jako dobro pogodil, ker je dejanje izvrstno stopnjeval ter znal raznim čutom, zlasti strasti in srčni bolesi, dati povsod prava izrazila. Zlasti zadnji prizor, ko spozna Narcis markizo de Pompadour kot svojo nekdanjo ženo, je veledramatičen in učinkuje na gledavca s tako elementarno silo, da popolnoma pozabi na vse pomisleke, ki mu jih vzbujajo one dokaj prisiljene mahinacije, katerih posledica je ta prizor.

»Narcis« je bila dolgo »paradna« uloga raznih igravcev-umetnikov, in nič se ne čudimo, da si jo je privoščil tudi naš Inemann. Uloga je težka, a hvaležna za tistega, ki — kaj zna. Gospod Inemann jo je igral jako naravno in nam je podal v nji junaka, ki smo ga umeli in smo torej tudi čustvovali z njim. To iz gori povedanih vzrokov ni baš lahko, in Narcis ostane le prelahko neumljiv, ako se ne igra tako, kakor ga je igral g. Inemann. — Izborna je bila tudi gospica Terševa (markiza de Pompadour). Sploh bi se mogla vsa predstava imenovati vzorna, ako ne bi bile nekatere postranske osebe tako strašansko nerodne. Naj bi se vendar že tudi pazilo na malenkosti, ki le prevečkrat uničijo dober vtisk, ki bi ga sicer predstava naredila! Saj vtepsi komu v glavo, kako mu je stati, in kako mora držati svoje pokrivalo v rokah — vendar ne more biti tako težko; ako pa kdo takim najprimitivnejšim zahtevam ne more zadostiti, naj se sploh raje na oder ne pusti! . . .

Razen »Narcisa« smo imeli meseca januarja še šest dramatičnih predstav.

Dne 6. januarja se je predstavljala znana Mosenthalova igra »Debora«. Na razvitek dejanja v ti drami slabo vpliva tendenca, ki se kaže le preveč vsiljivo. Zlasti proti koncu poide igri popolnoma dramatična moč.

Dne 9. januarja je napolnil gledališče Costov »Brat Martin«, kar nas prav veseli glede na to, da se naše gledališče letos nikakor ne more ponašati z obilim posetom. Toda na drugi strani nam vzbuja trpke občutke nevesela prikazen, da ne mikajo našega občinstva boljše igre, kakor n. pr. »Tretja hči«, ki se je igrala drugič dne 21. januarja. Zlasti nam ne ugaja, da je šolska mladež tako glasna tedaj, kadar se ploska budalostim, in da baš k igram, kakršna je »Brat Martin«, tako rada pritiska. Ali naša mladina res ne čuti potrebe po boljši hrani? . . . To bi bilo žalostno znamenje!

Dne 13. januarja se je igral spet enkrat »Pariški potepuh«, dne 23. januarja pa na korist režiserja, učitelja in igravca »Dramatičnega društva« g. Rudolfa Inemanna po daljšem premoru Nisslerjeva »Čarovnica pri jezeru«. Le-ta igra je polna pretirane sentimentalnosti in smešnega patosa, katerega so nekateri naši igravci s svojim nenaravnim deklamovanjem le še pomnoževali, ko bi se bili morali marveč potruditi, da zadenejo kolikor mogoče naravni ton.

Gospoda Inemanna smo pri raznih prilikah že toliko hvalili, da lahko opustimo naštevaje njegovih igravskih vrlin. Mi si nič drugega ne želimo, nego da bi imelo naše gledališče več tako izbornih igravcev, kakor je on. Toda to pa moramo pripomniti, da pri izbiranju svojih benefiških predstav nima posebne

srčce. Kaj je bilo treba poseči po »Čarovnici pri jezeru«, ko je toliko drugih iger, v katerih so vse lepše vloge, nego je v ti igri!

K boljšim dramatičnim predstavam, ki smo jih imeli meseca januarja, moramo prištevati »Kovarstvo in ljubezen«; le-ta žaloigra se je predstavljala dne 27. januarja. Zanimiva je bila nje uprizoritev zlasti radi tega, ker sta bili poverjeni težavnejši ulogi gospici Ogrinčevi (Lujiza) in gospodu Kranjcu (Wurm). Gospica Ogrinčeva je igrala svojo ulogo naravno in neprisiljeno, z neko preprosto prisrčnostjo, ki je na gledavca vplivala jako dobro. Sploh je gospica Ogrinčeva prav porabna moč in, če se bo vztrajno učila, bo brez dvojbe še napredovala.

Gospod Kranjec se nam je zdel v nekaterih potezah preenoličen, in njegovi pokloni n. pr. so bili nekoliko preveč »narejeni«; vobče pa moramo reči, da nam je gospod Kranjec v ti ulogi podal nov dokaz svoje nadarjenosti.

Operne predstave smo imeli v januarju štiri, in sicer se je 1., 11. in 25. januarja ponavljala »Halka«, 18. januarja pa se je pel prvič v ti sezoni »Ernani«.

Opereta je bila ta mesec samo enkrat na vrsti, in sicer se je 15. januarja pela »Mam'zelle Nitouche«. — Apropòs! Kdor se hoče prepričati, koliko zmorejo v plagiatstvu Nemci, ter se poučiti, v čem se razločuje francoski okus od nemškega, ta naj si pogleda o priliki »senzacionalno« glumo s petjem »Eine tolle Nacht«, ki zdaj polni nemško gledališče, dasi ni nič družega, nego iz finega v podlo travestovana »Mam'zell Nitouche«.

Z.

Nehring Dr. Alfred. Über Herberstein und Hirsfogel. Beiträge zur Kenntnis ihres Lebens und ihrer Werke. Mit 10 Textabbildungen. Berlin 1897. Dümmler (VIII + 100 strani, vel. 8°). Cena 3 marke.

Ta knjiga je za Slovence zanimiva, ker se peča z našim slavnim kranjskim rojakom, čigar življenje in znanstvene zasluge tudi pri nas niso zadosti znane in cenjene. Žiga Herberstein je v svojih potopisnih knjigah pričal, da so še v 16. veku lovili v gozdovih iztočno-evropske planjave z o b r e (zôber-Wisentbos bison, ki ga Nemci sicer navadno, toda krivo nazivljejo tudi »Auerochs« = »Urochs«). Trditve Herbersteinove so jeli sumničiti, češ, da niso utemeljene. Da bi se osvedočil o resnici Herbersteinovih podatkov, se je lotil pisatelj proučevanja Herbersteinovega življenja in njegovih del in uspehe svojega preiskavanja je podal v gori imenovani knjigi. Posebno važne so opazke Nehringove o različnih izdajah Herbersteinovih spisov. Podobe v teh knjigah so obrnile njegovo pozornost tudi na norimberškega bakrorezca Hirschvogla. Posrečilo se je doktorju Nehringu dokazati, da predstavljajo mnogi bakrorezi »Hirsfoglovi«, kateri so bili dosedaj sicer opisani, a nikakor raztolmačeni, epizode iz Herbersteinovega potovanja in podobe knežjih oseb, s katerimi je prišel Herberstein v dotiko, n. pr. s sultanom Solimanom. — Pisatelj je dokazal, da je imel Herberstein v svoji dunajski hiši rogove zobrove in turove, takisto tudi parklje in kože teh živali. — Naposled so v knjigi še podatki o prvotni obliki podob v Herbersteinovih delih.

P.

